

PROGRAM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ I KSZTAŁCENIA POSTAWY PROEKOLOGICZNEJ

Autor:
Jagoda Wachowiak

1. Wstęp

Edukacja ekologiczna dzieci jest niezwykle ważna w uświadomieniu potrzeby i konieczności ochrony środowiska. Uważliwiając je od samego początku ich edukacji na potrzeby środowiska, bogacenie ich wiedzy o zależnościach zachodzących, wskazywanie piękna i różnorodności przyrody ma uzmysłowić małym obywatelom jak wiele zależy od człowieka, od nich samych.

Świat ludzi to przede wszystkim ich środowisko przyrodnicze. Jest ono bezpośrednio odpowiedzialne za prawidłowe funkcjonowanie organizmów i ich rozwój. Początkowo człowiek żył i działał w harmonii z przyrodą, ale z biegiem czasu jego wymagania rosły i coraz bardziej zaspakajając swoje potrzeby, człowiek doprowadził do degradacji środowiska przyrodniczego. Korzystanie z darów przyrody jest dla człowieka koniecznością. Właściwie nie ma on wyboru. Jest zmuszony oddychać powietrzem, które go otacza, pić wodę, która jest mu dostępna i żyć w krajobrazie, jaki roztacza się wokół niego. Edukacja ekologiczna dzieci stanowi w czasach obecnych jedno z najpoważniejszych zadań. Jest to szczególnie istotne, gdyż dziecko z jednej strony narażone jest na oddziaływanie zanieczyszczeń środowiska, a z drugiej jest świadkiem i obserwatorem zmian, jakie w tym środowisku zachodzą.

Ekologia jest nauką zajmującą się zależnościami między organizmami roślinnymi i zwierzęcymi, w otaczającym środowisku. Słowo ekologia pochodzi od greckiego eko - dom, miejsce bytowania i logos - nauka.

Miejscem bytowania człowieka jest między innymi środowisko przyrodnicze, na które składa się skorupa ziemską wraz z glebą, atmosfera i woda (hydrosfera) oraz szata roślinna i świat zwierzęcy tworzący biosferę. Jak każda gospodyni/gospodarz zna i dba o swoje gospodarstwo tak i każdy człowiek powinien znać i troszczyć się o środowisko, w którym żyje.

Jeszcze stosunkowo niedawno ludzie nie mieli większych wątpliwości co do pozytywnego znaczenia postępu naukowo-technicznego. A jednak nauka i technika zdobywając niesłychaną moc oddziaływania mogą nieść nie tylko oczekiwane dobro, ale i duże zagrożenie, zależnie od tego, jak zostaną wykorzystane.

Rzeki zamieniane w ścieki, wspaniałe niegdyś lasy, teraz wyjąłowione, zanieczyszczona atmosfera... Ponadto, jak twierdzi przyrodnik amerykański Edward O. Wilson, „jedynym zjawiskiem dokonującym się na naszych oczach, którego skutki trzeba naprawiać przez miliony lat jest zagłada gatunków wynikająca ze zniszczenia ich środowiska naturalnego. Nasi potomkowie na pewno nie wybaczą nam utraty tak ogromnego bogactwa”.

Sytuacja jest poważna, lecz byłaby poważniejsza gdybyśmy nie znali jej przyczyn i sposobów minimalizowania postępującej degradacji środowiska naturalnego. Przesłanki te skłaniają do działań na rzecz poprawy i ochrony przyrody.

Ideą tego programu jest budzenie i rozwijanie więzi emocjonalnej z otaczającą przyrodą, rozwijanie świadomości uczniów o potrzebie ochrony środowiska oraz kształtowanie postaw proekologicznych na miarę ich możliwości rozwojowych.

Zakres problematyki ekologicznej jest bardzo szeroki. W poniższym programie uwzględniono wybrane zagadnienia. Może on być modyfikowany i kontynuowany w kolejnych latach.

Wdrażając program ekologiczny chcemy kształcić u uczniów, ich rodziców oraz pracowników placówki postawy takie jak:

- poczucie moralnej odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego i społecznego;
- dostarczyć rzetelnej wiedzy o środowisku naturalno-przyrodniczym;
- dostarczyć odpowiednich wzorców zachowań;
- kształtować umiejętność i chęć działania na rzecz środowiska.

2. Cele

Cele główne:

- rozbudzanie u młodzieży zainteresowań przyrodniczych; dostrzeganie i poznawanie piękna otaczającej nas przyrody;
- kształtowanie i podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w tym kształtowanie postawy ekologicznej;
- poszerzenie oferty dydaktycznej;
- integrowanie lokalnych środowisk oświatowych;
- rozbudzanie zainteresowań przyrodniczych poprzez poznawanie go dostrzeganie jego piękna, nabywanie opiekuńczego stosunku do świata roślin i zwierząt, kształtowanie mądrego i umiejętnego współżycia człowieka z przyrodą, rozwijanie poczucia troski i odpowiedzialności o obecną i przyszłą jakość życia na ziemi;
- kształtowanie umiejętnego współżycia człowieka z przyrodą;
- nabywanie opiekuńczego stosunku do świata zwierząt i roślin;
- ukazywanie zagrożeń jakie niesie działalność człowieka dla świata przyrody i jego samego;
- kształtowanie gotowości i umiejętności działania w zakresie ochrony środowiska.

Cele szczegółowe programu:

- uświadomienie znaczenia i piękna otaczającego środowiska naturalnego;
- zdobywanie, pogłębianie i utrwalanie wiadomości na temat życia roślin i zwierząt;
- rozwijanie poczucia troski i odpowiedzialności o obecną i przyszłą jakość życia (stan środowiska przyrodniczego) na Ziemi;
- aktywne uczestnictwo w poznawaniu przyrody poprzez bezpośrednią obserwację, eksperymentowanie, poszukiwanie; formułowanie wniosków i spostrzeżeń;

- zapoznanie z przyczynami i skutkami zanieczyszczenia środowiska (wód, powietrza, gleby);
- zapoznanie z zasadami i sposobami ochrony środowiska przyrodniczego (i rozumienie konieczności ich przestrzegania);
- włączanie w akcje i działania proekologiczne;
- kształtowanie właściwych nawyków (oszczędzanie wody, energii, segregowanie odpadów – w celu recyklingu, itp.);
- wdrażanie do podejmowania działań ekologicznych w najbliższym otoczeniu i we własnym życiu;
- stwarzanie możliwości oddziaływania poprzez edukację dzieci/uczniów na inne osoby (członków rodzin dzieci/uczniów, innych ludzi);
- poszerzanie zasobu słownictwa o znaczeniu przyrodniczo-ekologicznym;
- wdrażanie do wyrażania swojego rozumienia świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w najbliższym otoczeniu za pomocą komunikatów werbalnych i pozawerbalnych: tańca, ruchu, impresji plastycznych, technicznych, teatralnych;
- wspieranie wszechstronnego rozwoju ucznia;
- rozbudzenie potrzeby kontaktu z przyrodą;
- obcowanie z przyrodą – wycieczki, spacer, zajęcia w terenie;
- nabycie umiejętności prowadzenia prostych obserwacji środowiska – zjawisk pogodowych, zmian zachodzących z nadejściem danej pory roku, świata roślin i zwierząt;
- rozbudzanie wrażliwości na piękno i bogactwo środowiska przyrodniczego;
- rozwijanie umiejętności systematycznego dbania o zwierzęta i rośliny (dokarmianie zwierząt w czasie zimy, opieka nad klasowym akwariem, hodowla warzyw – fasola, rzeżucha, rzodkiewka, szczypior, natka pietruszki);
- wdrażanie do zdrowego stylu życia – aktywne spędzanie czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań, zdrowe odżywianie się;
- kształtowanie poczucia własnej wartości i przydatności dla środowiska.

3. Zadania

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny
<p>Określenie aktualnego poziomu świadomości ekologicznej i postaw proekologicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koordynator przygotowuje ankietę; • wychowawcy przeprowadzają ankietę wśród uczniów na zajęciach z wychowawcą; • koordynator dokonuje analizy ankiety; • wyniki ankiety przedstawione zostaną na radzie analitycznej 	<p>Wychowawcy, koordynator</p>
<p>Edukowanie uczniów na temat ekologii oraz zwiększanie ich świadomości i wrażliwości na otaczający nas świat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele z bloku przedmiotów przyrodniczych przygotowują i przedstawią w klasach następującą tematykę: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Biologia - uczeń: wyjaśnia czym jest tolerancja ekologiczna; planuje i przeprowadza doświadczenie mające na celu zbadanie zakresu tolerancji ekologicznej w odniesieniu do wybranego czynnika środowiska; uzasadnia konieczność stosowania różnych form ochrony przyrody, w tym Natura 2000; zna i rozpoznaje rośliny i zwierzęta chronione; uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej (CITES, Konwencja o Różnorodności Biologicznej, Agenda 21) dla ochrony różnorodności biologicznej; przedstawia istotę zrównoważonego rozwoju; określa rolę drzew w przyrodzie; zna znaczenie stwierdzenia „drzewa są płucami świata”; rozpoznaje drzewa liściaste i iglaste w swoim otoczeniu; ✓ Chemia - uczeń: wymienia podstawowe rodzaje zanieczyszczeń powietrza, gleby i wody (np. metale ciężkie, węglowodory, produkty spalania paliw, freony, pyły, azotany (V), fosforany (V), ortofosforany (V)), ich źródła oraz wpływ na stan środowiska naturalnego; opisuje rodzaje smogu oraz mechanizmy jego powstawania; proponuje 	<p>Nauczyciele bloku przedmiotów przyrodniczych</p>

	<p>sposoby ochrony środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem i degradacją zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fizyka - uczeń: zna termin Odnawialne Źródła Energii (OZE); potrafi określić jaki typ energii to jest wiatr, promieniowanie słoneczne, opady, fale morskie, geotermia; przedstawia podstawowe wady i zalety OZE oraz zasady jego funkcjonowania; ✓ Geografia - hydrosfera: zasoby wód na ziemi, morza, prądy morskie, sieć rzeczna, lodowce; problemy środowiskowe współczesnego świata: tropikalne cyklony, trąby powietrzne, sztormy, powodzie, tsunami, erozja gleb, wulkanizm, wstrząsy sejsmiczne, powstawanie lejów krasowych, zmiany klimatu, pustynnienie, zmiany zasięgu lodowców, ograniczone zasoby wody na Ziemi, zagrożenia georóżnorodności i bioróżnorodności; • udział w projektach recyklingowych - dostrzeganie potrzeby segregacji odpadów oraz wiedza jak to robić; wyjazd do sortowni śmieci 	
<p>Propagowanie proekologicznego sposobu myślenia oraz aktywności; ECO-tencdy; BIO-inspiracje;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie szkolnego EKO-kodeksu - dokumentu zawierającego zbiór zasad postępowania proekologicznego w szkole 	<p>Przygotowuje chętna klasa; wdraża całą społeczność szkolna</p>
<p>udział w ogólnopolskich programach prozdrowotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie szkolnego projektu pt. „Świadomy Konsument”. Projekt ma za zadanie pokazać konsumpcyjny sposób codziennego funkcjonowania, oraz nieodzowną chęć otaczania się coraz to nowszymi i niepotrzebnymi przedmiotami. Projekt uświadamiał będzie również jaki wpływ mają na nas informacje przekazywane przez mass media. Uczniowie dowiedzą się, że reklamy nafaszerowane są 	<p>Przygotowuje chętna klasa i przedstawia całej społeczności szkolnej</p>

	<p>różnymi manipulacyjnymi technikami, które utrwalają w nas chęci zakupowe i nieustanne gonienie za nowinkami ze świata mody, kosmetyki, elektroniki itp.</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • wychowawcy podczas lekcji wychowawczych poruszają następujące zagadnienia: <ul style="list-style-type: none"> ✓ oszczędzanie i bycie ekoodpowiedzialnym; ✓ produkty EKO, BIO i fake EKO/BIO - w jaki sposób rozpoznać firmy rzeczywiście przyjazne dla środowiska i nie dać się wprowadzić w błąd; ✓ EKO-żywność - czym jest, jak rozpoznać i gdzie ją kupić; ✓ zdrowa żywność i superfood; ✓ jesteś tym co jesz; ✓ świadome zakupy 	Wychowawcy
	<ul style="list-style-type: none"> • udział w programie 1Planet4All - Razem dla klimatu! 	Chętna grupa uczniów pod nadzorem koordynatora
	<ul style="list-style-type: none"> • spotkanie z Nadleśnictwem - uczniowie rozumieją konieczność dbania o zagrożone gatunki; wiedzą skąd bierze się konieczność dokarmiania zwierząt w okresie zimowym oraz potrafią odpowiednio dobrać karmę dla zwierzęcia; zapoznają się z planem zagospodarowania lasów i związaną z tym ochroną lasów 	Koordynator
	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie organizują szkolną kampanię ZERO WASTE 	Chętna grupa uczniów pod okiem koordynatora
	<ul style="list-style-type: none"> • przystąpienie do programu Zbieraj Baterie i Telefony 	Koordynator
	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja zbiórki nakrętek 	Internat

	<ul style="list-style-type: none"> • przystąpienie do projektu EKO-SZKOŁA • publikowanie kalendarza ekologicznego w postaci cyklu postów na profilu Facebook szkoły 	Koordynator; Wybrana klasa pod okiem koordynatora
Zwiększanie wiedzy nauczycieli w temacie ekologii oraz działań proekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie szkoleń w temacie ekologii oraz zachowań skierowanych na ochronę środowiska naturalnego 	Dyrektor

4. Korzyści dla placówki, ucznia, nauczyciela

Realizacja Programu przyniesie naszej placówce wielorakie korzyści, zarówno w sferze organizacyjnej, jak i w dziedzinie szeroko zakrojonej współpracy z lokalnym środowiskiem, rodzicami, instytucjami i innymi placówkami oświatowo-kulturalnymi. Wspólnie podejmowane działania zintegrują zespół wychowanków i uformują u nich właściwe nawyki i postawy oraz zwrócą uwagę na ważny problem ochrony środowiska.

Korzyści dla placówki:

- poszerzenie działań dydaktyczno-wychowawczych;
- promowanie placówki w szerszym środowisku;
- wzbogacenie bazy dydaktycznej placówki.

Korzyści dla nauczycieli:

- rozwijanie kreatywności;
- samorealizacja;
- inspiracje dla twórczych rozwiązań;
- zapewnienie atrakcyjności oferty edukacyjnej.

Korzyści dla ucznia:

- rozwijanie zamiłowania do piękna przyrody;
- poszerzanie wiedzy na temat środowiska, w którym żyje;
- postrzeganie i rozumienie zjawisk i procesów zachodzących w przyrodzie;
- nabieranie odpowiedzialności i troski o otaczający świat zwierząt i roślin;
- wzrost świadomości zagrożeń ekologicznych

5. Instytucje/osoby współpracujące

W ramach realizacji Planu podjęta zostanie współpraca z następującymi podmiotami:

- Rodzice oraz Rada Rodziców;
- Nadleśnictwo Wronki;
- Leśnictwo Wronki, Leśnictwo Smolnica;
- Wielkopolski Park Narodowy;
- Sierakowski Park Krajobrazowy;
- Urząd Miasta i Gminy Wronki;
- Starostwo Powiatowe w Szamotułach;
- Przedsiębiorstwo Komunalne we Wronkach;
- Wydział Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

6. Nadzór nad realizacją Programu

Sposoby ewaluacji Programu:

- analiza dokumentów, protokoły konkursów, quizów ekologicznych, fotografie, karty pracy, zielniki, albumy, prace plastyczno–techniczne, wiadomości zamieszczone w ogłoszeniach, wpisy w dzienniku elektronicznym;
- obserwacja uczniów w czasie zajęć;
- zaangażowanie i udział w akcjach proekologicznych;
- zaangażowanie rodziców w przeprowadzonych zajęciach, konkursach, spotkaniach;
- opinia rodziców na temat spotkań warsztatowych.

W placówce powołuje się funkcję Koordynatora ds. Edukacji Ekologicznej, którego zadaniem jest nadzór na realizacją Planu, dokumentowanie wybranych działań oraz ewaluacja efektów w formie raportu przedstawianego Radzie Pedagogicznej najpóźniej na ostatnim posiedzeniu w roku szkolnym.

Funkcję Koordynatora ds. Edukacji Ekologicznej w roku szkolnym 2021/2022 pełni pani Jagoda Wachowiak i pani Agnieszka Wydarta.

Za nadzór pedagogiczny nad realizacją Planu oraz realizacją zadań przez Koordynatora ds. Edukacji Ekologicznej odpowiada Dyrektor.